

4. Казанжи І. В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до позаурочної виховної роботи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Казанжи І. В. – Миколаїв, 2002. – 230 с.
5. Лисенко А. Ф. Готовність майбутніх учителів до педагогічної діяльності / А.Ф. Линенко // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 1. – С. 125–132.
6. Матвієнко О.В. Підготовка майбутніх учителів до педагогічної взаємодії: [монографія] / О.В. Матвієнко. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – 384 с.

References

1. Ball H. O. Humanistychni zasady pedahohichnoyi diyal'nosti / H. O. Ball // Pedahohika i psykholohiya. – 1994. – № 2. – S. 3 – 11.
2. Budnyk O. B. Pedahohichni peredumovy vykhovannya hospodars'koyi kultury molodshykh shkolyariv: Dys. kand. ped. nauk: 13.00.01 / Budnyk O. B. – Ivano-Frankivs'k, 1997. – 179 с.
3. Dubasenyuk O. A. Profesiynne stanovlennya pedahoha / O. A. Dubasenyuk. – Zhytomyr: ZhDSH, 1993. – 106 s.
4. Kazanzhy I. V. Pidhotovka maybutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do pozaurochnoyi vykhovnoyi roboty: dys. kand. ped. nauk: 13.00.04 / Kazanzhy I. V. – Mykolayiv, 2002. – 230 s.
5. Lysenko A. F. Hotovnist' maybutnikh uchyteliv do pedahohichnoyi diyal'nosti / A.F. Lynenko // Pedahohika i psykholohiya. – 1995. – № 1. – S. 125–132.
6. Matviyenko O. V. Pidhotovka maybutnikh uchyteliv do pedahohichnoyi vzayemodiyi: [monohrafiya] / O.V. Matviyenko. – K.: NPU im. M. P. Drahomanova, 2009. – 384 s.

Резюме. В статье теоретически обоснована сущность понятий «готовность». Осуществлен анализ теоретических подходов к проблеме готовности будущих учителей начальной школы к воспитанию хозяйственной культуры младших школьников.

Ключевые слова: культура, хозяйственное воспитание, хозяйственная культура, готовность, профессионально-педагогическая готовность, готовность к воспитанию хозяйственной культуры младших школьников.

Summary. The paper theoretically grounded essence of the concept of "readiness." The analysis of theoretical approaches to the problem of future primary school teachers to educate business culture of elementary school children.

Key words: culture, economic education, economic culture, readiness, vocational and educational readiness, willingness to nurture economic culture of elementary school children.

УДК 316.61

В.Р. ПАВЕЛКІВ, Н.В. МОКИЧ

ПСИХОЛОГІЧНІ ОЗНАКИ В СИСТЕМАХ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ МОЛОДІЖНИХ СУБКУЛЬТУР

Стаття розкриває причини, що спонукають підлітка вступати до молодіжних субкультур з позитивним чи негативним спрямуванням, а також як впливає субкультура на особистість формування підлітків. Визначає характеристики молодіжних субкультур та їх роль у особистості підлітка, з'ясовує ознаки субкультур, описує форми поведінки в субкультурному просторі молодіжних субкультур.

Ключові слова: молодіжна субкультура, сленг, символіка, атрибутика, традиції.

Актуальність наукової статті. Представники різноманітних субкультур намагаються показати свою індивідуальність, сказати сірій масі: «Я — особистість», кинути виклик світу з його нескінченними буднями та вистроюванням усіх в один рядок. Підлітки кожного дня у всіх країнах світу приймають ту чи іншу субкультуру. Тому необхідно знати про це культурне явище, розуміти його та бути готовим зустрітися з представниками у реальному житті [1].

На сьогоднішній день залишається невирішеною проблема молодіжних субкультур як факторів соціалізації дитини. Постає суперечність між педагогічним вихованням в школі і вихованням у колективі субкультури. Таке виховання є протилежно направленим вихованням у соціумі, зокрема в школі, оскільки здійснюється безпосередній неконтрольований (частіше – негативний) вплив на духовну і фізичну сферу особистості підлітка. Як наслідок, незалежно від суспільства у підлітка формуються асоціальні цінності і погляди на суспільно важливі проблеми.

Молодіжна субкультура – будь-яке об'єднання молоді, що має власні елементи культури, а саме: мову (сленг), символіку (зовнішня атрибутика), традиції, тексти, норми і цінності. Сучасна наука виокремлює таку класифікацію молодіжних субкультур:

- романтико-ескапістські субкультури (хіпі, толкієністи, байкери)
- гедоністично-розважальні (мажори, рейвери, репери)
- кримінальні (гопники, скінхеди)
- анархо-нігілістичні (панки, металісти, сатаністи)

- традиційні (хіпі,панки)
- новітні (толкієністи, готи, емо, металісти) [4].

Теоретичною основою публікації є вчення таких науковців про молодіжні субкультури: цікавими є праці Н. Волкової, яка прослідкувала зв'язок молодіжної субкультури із загальною культурою та витоки молодіжних об'єднань. Досить важливим є дослідження І. Баєвої. В ньому послідовно викладено факт існування різних типів молодіжних об'єднань, а також місце молоді в кримінальних субкультурах [3].

Різні аспекти становлення та діяльності молодіжних субкультур досліджували як вітчизняні науковці, так і зарубіжні: Д.Аусубель, К.Мангейм, М.Титма, С.Фріт, О.Бабосов, В.Бобахо, М.Боришевський, А.Бистрицький, Ю.Давидов, Л.Жуховицький, С.Косарецька, С.Левиков, В.Левічева, Л.Павлішевська, М.Розін, І.Роднянська, С.Сергєєв, З.Сикевич, М.Топалов, Т.Щепанська та інші.

Мета: розкрити причини, що спонукають підлітка вступати до молодіжних субкультур з позитивним чи негативним спрямуванням.

Завдання:

1. Визначити сутнісні характеристики молодіжних субкультур та їх роль у особистості підлітка.
2. З'ясувати ознаки субкультур.
3. Експериментальний аналіз психологічних ознак в системі субкультурального простору

молодіжної субкультури

До молодіжних субкультур вступають підлітки. Підлітковий вік є віком бурхливого як статевого, так і психологічного дозрівання. Для нього характерна нова соціальна ситуація розвитку. Утворювати притаманні цій віковій стадії психічні новоутворення, які впливають на розвиток та формування підлітків: почуття дорослості, рефлексія, самооцінка, пошук ідеалу, «Я – концепція», почуття дружби. У підлітків з'являються суперечності, прагнення до повної просторової і психологічної автономії, що знаходить свої прояви в просторі субкультури

Розглянемо ряд причин, що спонукають підлітка до вступу тієї чи іншої молодіжної субкультури. Перш за все, це потреба підлітка у спілкуванні з ровесниками. Утворюється група молодих людей, яких об'єднують спільні вподобання та нахили. Саме у ній підліток шукає для себе прототип суспільства і намагається знайти пріоритетні норми та ідеали. Підлітків цікавить музика, стиль одягу, мова, література, засоби самореалізації, самоствердження тощо. Проте представників молодіжних субкультур об'єднують і дещо незвичні для пересічного громадянина речі: атрибутика, власна мова, деякі рухи, дії, що вказує на можливість реалізувати образ власного «Я».

Підліток прагне до самовизначення. Він шукає усілякі можливі способи виділитися серед загалу. Найтиповішими є зміна зовнішнього стилю, вподобань у музиці, що будуть контрастно виділятися на загальному фоні суспільства. В цей час підліток переживає період, коли прагне все спробувати. Зацікавленість тим чи іншим молодіжним об'єднанням є проявом саме цього інтересу.

Крім того, в цей час підліток проживає кризу ідентичності, коли він не бажає і навіть боїться бути схожим на інших і знаходить вияв оригінальності в субкультурі. Зацікавлення певною молодіжною субкультурою може бути спровоковано і самим суспільством. Якщо дитина за своє життя не побачила нічого позитивного в оточуючих людях з тих чи інших причин, то вона буде шукати «позитивні моменти» в угрупованнях, що відмежовуються від цього соціуму[5].

Субкультура – це спосіб самовираження, оскільки підліток може самовиразитися у справі, яка йому до вподоби, тобто самоствердитися. Це якісь нахили в літературі, в стилістичних формах мистецтва даної субкультури, музиці тощо.

Проте є і негативні моменти. Підліток задіяний в субкультуральні зв'язки відлучається від суспільства і розвивається у просторі угруповання. Тобто, практично вся діяльність підлітка спрямована на задоволення потреб своїх однодумців. Це часто дії, зовнішній вигляд тощо, що кардинально різняться і розривають всілякі зв'язки з суспільством, що в майбутньому призведе до асоціалізації [6].

Особливу небезпеку становлять молодіжні субкультури кримінального спрямування (гопники, скінхеди тощо), оскільки передбачають насилля, а нерідко - навіть смерть «неблагонадійних». Крім того, ці угруповання тягнуть за собою вживання алкоголю, наркотичних засобів, безладних статевих стосунків.

Підліток переживає депресивний стан, коли залишає субкультуру. Це пов'язано з своєрідною новизною і не адаптованістю в широкому соціумі, яким виступає суспільство. Він залишається без свого маленького соціуму, при цьому не навчився, як поводитися в великому, загальному. В дітей спостерігається стан порожнечі і невизначеності. (Рис. 1)

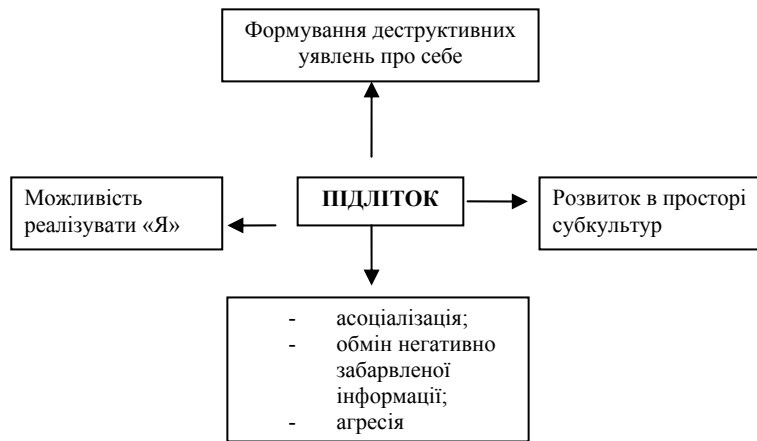

Рис. 1. Вплив субкультур на особистість формування підлітків

Вплив субкультури на особистість підлітка обумовлений дорослими: батьками та особливо педагогами. Від їх сприйняття чи не сприйняття неформала залежить ефективність корекції та координації подальших дій дітей в бік власного удосконалення через принципи субкультури, чи їх деградацію під важким психологічним тягарем. Не потрібно з осудом ставитися до вибору підлітка, оскільки це провокуватиме не просто образу, а своєрідне «бойкотування» і відчуження, що може призвести до безповоротної втрати ланки суспільства.

Таблиця 1.

Загальні ознаки субкультурального простору молодіжних субкультур

Особливі слова, сленг	імпрези; «Влада білим!»; просторічні слова або англіцизми; жаргонізми; кримінальні терміни; «Пам'ятай про смерть!».
Особливий одяг	розкльошені, рвані або з різноколірними латочками джинси; кепка та спортивні штани; чорний одяг з великою кількістю металу, зображенням черепів, крові, написом «сатана» англійською мовою; рожево-чорний колір, обтислі джинси, светри з V-подібним вирізом, футболки з дитячими малюнками, написами «Love is...» куртка-косуха, підкачані рвані протерті джинси; вузькі джинси чи камуфляжні штани, куртки мілібарі або «бомбери»; чорний обтислий шкіряний одяг.
Атрибутіка	браслет, намисто плетений із бісеру; анх (давньоєгипетський символ безсмертя); хрести; поштова торба через плече, покрита значками і латками; значки, причеплені до одягу і, іноді до взуття; крупні намиста яскравих кольорів на шії; яскраві різнокольорові браслети на руках; напульсники на руках; барсетка; зернята; перекидні чотки-болтухи; татування; браслети і ошейники зі шкіри з шипами, заклепками та ланцюгами.
Форма поведінки	агресивність; напади безпричинної агресії по відношенню до інших людей; непрстойність
Зовнішній прояв у зачісці	довге розпущене волосся; довге розпущене волосся у чоловіків; довге волосся зав'язане у хвіст; пофарбоване волосся в яскраві кольори волосся, ірокез; довге волосся на потилиці, а на скронях поголене, дехто збирає волосся на маківці; волосся тільки чорного кольору, завжди пряме. Обов'язково – пасмо волосся на одне око. На потилиці пасма, що стирчить у різні боки, імітуючи емоційний безлад.
Прикраси	срібні прикраси окультної тематики; напульсники і нашійники зі шкіри; шиповані браслети на ошейники; на шії носять арафатки, чорні з білим або червоні з білим; значки; залізні хрести
Відношення до життя та смерті	життя - найбільша цінність; життя – лише мають перед вічністю, сьогоднішній же день – останній перед вічністю; депресивний настрій до життя; смерть – пристрасть чорного кольору; смерть – це нагадування, привід прагнути до життя

Таблиця 2.

Опис форм поведінки в субкультурному просторі молодіжних субкультур

Готи	доброзичливі, але дуже «замкнуті» люди; повага до особистого простору один до одного; майже не хвильні до прояву агресії в реальному житті; повага до будь-яких форм самовираження особистості
Емо	пропагування депресивного настрою; схильні до суїцидів; емоційні
Хіпі	прагнення до самовияву; бажання жити теперішнім часом; вимога щонайновішої свободи; спільне переживання (комуни); соціально-орієнтована діяльність; вільні і неконтрольовані споживання наркотиків; безладні статеві стосунки з частою зміною статевих партнерів
Байкери	швидкість; свобода
Панки	протест проти будь-яких моральних і звичайних правил; жорстокі; швидкі;
Рейв	не контрольовані масові збори
Гопник	слухають шансон, блатну музику; жорстока поведінка; вимагає гроші або інші цінні речі від інших людей; шахрай; хуліган; грабіжник
Скінхеда	займаються фізичною підготовкою; не приховують своїх поглядів; без причинні напади агресії по відношенню до інших людей; схильні до насилля

Експериментальний аналіз проводився в молодіжному середовищі, що забезпечує вивчення спрямованості і мотивації до певної приналежності в субкультуральний простір молоді до субкультур.

Метою опитування є виявлення ознак, які приваблюють і форми поведінки, що хоче і не хоче наслідувати молоде середовище.

Для проведення дослідження було використано «Опитувальник за ознаками притаманними до умов субкультурного середовища» і «Опитувальник форм поведінки».

Опитувальник за ознаками притаманними до умов субкультурного середовища

Інструкція: виберіть, які ознаки вас найбільше приваблюють і не приваблюють. Намагайтеся відповідати правдиво.

1. Виберіть, які сленги вас приваблюють і не приваблюють:

- а) імпрези;
- б) «Влада білим!»;
- в) просторічні слова або англіцизми;
- г) жаргонізми;
- д) кримінальні терміни;
- е) «Пам'ятай про смерть!».

Приваблюють _____

Не приваблюють _____

2. Виберіть, який одяг вас приваблює і не приваблює:

- а) розкльошені, рвані або з різноколірними латочками джинси;
- б) кепка та спортивні штани;
- в) чорний одяг з великою кількістю металу, зображенням черепів, крові, написом «сатана» англійською мовою;
- г) рожево-чорний колір, обтислі джинси, светри з V-подібним вирізом, футболки з дитячими малюнками, написами «Love is...»
- д) куртка-косуха, підкачані рвані протерті джинси;
- е) вузькі джинси чи камуфляжні штани, куртки мілібарі або «бомбери»;
- є) чорний обтислий шкіряний одяг.

Приваблюють _____

Не приваблюють _____

3. Виберіть, яка атрибутика вас приваблює і не приваблює:

- а) браслет, намисто плетені із бісеру;
- б) анх (давньоєгипетський символ безсмертя);
- в) хрести;
- г) поштова торба через плече, покрита значками і латками;
- д) значки, причеплені до одягу і, іноді до взуття;

- е) крупні намиста яскравих кольорів на шиї;
- є) яскраві різнокольорові браслети на руках;
- ж) напульсники на руках;
- з) барсетка;
- і) зернята;
- и) перекидні чотки-болтухи;
- й) татуювання;
- к) браслети і ошейники зі шкіри з шипами, заклепками та ланцюгами.

Приваблюють _____

Не приваблюють _____

4. Виберіть, яка форма поведінки вас приваблює і не приваблює:

- а) агресивність;
- б) напади безпричинної агресії по відношенню до інших людей;
- в) непристойність

Приваблюють _____

Не приваблюють _____

5. Виберіть, який зовнішній прояв в зачісці вас приваблює і не приваблює:

- а) довге розпущене волосся;
- б) довге розпущене волосся у чоловіків;
- в) довге волосся зав'язане у хвіст;
- г) пофарбоване волосся в яскраві кольори волосся ,ірокез;
- д) довге волосся на потилиці, а на скронях поголене, дехто збирає волосся на маківці;
- е) волосся тільки чорного кольору, завжди пряме. Обов'язково – пасмо волосся на одне око. На потилиці пасма, що стирчить у різні боки, імітуючи емоційний безлад.

Приваблює _____

Не приваблює _____

6. Виберіть, які прикраси вас приваблюють і не приваблюють:

- а) срібні прикраси окультної тематики;
- б) напульсники і нашійники зі шкіри;
- в) шиповані браслети на ошейники;
- г) на шиї носять арафатки, чорні з білим або червоні з білим;
- д) значки;
- е) залізні хрести.

Приваблюють _____

Не приваблюють _____

7. Виберіть, яке відношення до життя та смерті вас приваблює і не приваблює:

- а) життя - найбільша цінність;
- б) життя – лише мають перед вічністю, сьогоднішній же день – останній перед вічністю;
- в) депресивний настрій до життя;
- г) смерть – пристрасть чорного кольору;
- д) смерть – це нагадування, привід прагнути до життя.

Приваблює _____

Не приваблює _____

Опитувальник форм поведінки

Поставте «+», яку форму поведінки ви хочете наслідувати, частково хочете наслідувати або не хочете наслідувати:

	Хочу наслідувати	Частково хочу наслідувати	Не хочу наслідувати
доброзичливі, але дуже «замкнуті» люди;			
повага до особистого простору один до одного;			
майже не хвильні до прояву агресії в реальному житті;			
повага до будь-яких форм самовираження особистості;			
пропагування депресивного настрою;			
схильні до суїцидів; емоційні			
прагнення до самовияву;			
бажання жити теперішнім часом;			
вимога щонайновішої свободи;			
спільне проживання (комуни);			
соціально-орієнтована діяльність;			
вільне і безконтрольне споживання			

наркотиків;			
безладні статеві стосунки з частою зміною статевих партнерів			
швидкість;			
свобода			
протест проти будь-яких моральних і звичайних правил;			
жорстокі;			
швидкі			
не контрольовані масові збори			
слухають шансон, блатну музику;			
жорстока поведінка;			
вимагає гроші або інші цінні речі від інших людей;			
шахрай;			
хуліган;			
грабіжник			
займаються фізичною підготовкою;			
не приховують своїх поглядів;			
без причинні напади агресії по відношенню до інших людей;			
схильні до насилля			

Аналіз результатів дослідження.

За першим опитувальником було встановлено, що близько 83 % досліджуваних у виборі сленгу надали перевагу просторічним словам (англіцизми), 10 % - жаргонізмам, 7 % - кримінальним термінам. Можна сказати, що вибрані ознаки притаманні хіпі і байкерам.

Близько 60 % опитуваних в одязі приваблює кепка та спортивні штани, 25 % - куртка-косуха і підкачені рвані протерті джинси, 15 % - чорний обтислий шкіряний одяг. До цієї групи ознак належать субкультури гопників, панків і готів.

Близько 54 % респондентів в атрибутиці приваблюють яскраві різнокольорові браслети на руках, 36 % - напульсники, 10 % - браслети ,намісто сплетені із бісеру. Тут проявляються ознаки емо, панків, хіпів.

За зовнішнім проявом у зачісці 78 % студентів надає перевагу довгому розпущеному волоссю, 22 % - довгому волоссю зав'язане у хвіст. Такі ознаки притаманні хіпі і байкерам.

Щодо прикрас, то 63 % приваблюють срібло окульної тематики, 21 % - значки, 6 % - арафатки на шії. Ці ознаки наслідують готи, емо.

73 % опитуваних надають перевагу тому що «Життя – найбільша цінність», 23 % «Смерть – це нагадування, привід прагнути до життя», 4 % приваблює депресивний настрій до життя. Це притаманне хіпі, готам та емо.

Отже, за допомогою розробленого опитувальника виявлено, що студентів приваблюють ознаки, які притаманні для хіпі, готів, емо, панків, байкерам.

За опитувальником форм поведінки було встановлено, що 40 % опитуваних хочуть наслідувати такі форми: повага до особистого простору та один до одного; прагнення до самовияву; бажання жити теперішнім часом; займатися фізичною підготовкою; не приховувати своїх поглядів. До перерахованого віднесено ознаки готів, хіпі, бейкерів, скінхеда.

28 % студентів частково хочуть наслідувати спільне проживання; вимогу свободи; протест проти будь-яких звичних правил; швидкість; доброзичливість, але закритість людей. Така форма поведінки притаманна хіпі, байкерам, готам.

32 % не хочуть наслідувати схильність до насилля; вимагати гроші або цінні речі; шахрайство; безпричинні напади агресії; жорстоку поведінку; пропагування депресивного настрою; вільне та безкорисливе споживання наркотиків.

Отже, за допомогою визначених форм поведінки виявлено ризик схильності студентів до субкультур хіпі, емо, готів, байкарів.

Висновки. У статті «Психологічні ознаки в системах субкультурного простору молодіжних субкультур» визначено характеристики молодіжних субкультур та їх роль у особистості підлітків і з'ясовано ознаки субкультур.

За допомогою розроблених опитувальників визначено, які ознаки (сленг, одяг, атрибутика, зачіска, прикраси, відношення до життя та смерті) молодіжних субкультур приваблюють студентів. Було з'ясовано респондентами форми поведінки, що хочуть наслідувати, частково хочуть наслідувати і не хочуть наслідувати.

Список використаних джерел

1. Верная Анастасия. О субкультурах // Субкультуры <http://www.subcult.ru/>
2. Карп'як Вадим. Молодіжні субкультури // Спілка української молоді <http://www.cym.org.ua/content/subcult1.asp>
3. Баева И. Психология молодежной субкультуры: риск и перспективы роста / И. Баева // Народное образование. – 2010. – №2. – С. 248-254.

4. Поняття субкультури. Молодіжні субкультури [Електронний ресурс] // refine.org [сайт]. – Електрон. дані. – К., 2011. – Режим доступу: <http://www.refine.org.ua/pageid-5286-1.html>.
5. Павлішевська Л. В. Нефомали: погляд на проблему / Л.В. Павлішевська // Виховна робота в школі. – 2010. – №7. – С. 30-35.
6. Суворова И. Ю. Влияние культуры на формирование неформальных молодежных объединений / И.Ю. Суворова // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – №4. – с. 15 – 19

References

1. Vernaja Anastasija. O subkul'turah // Subkul'tury <http://www.subcult.ru/>
2. Karp'yak Vadym Molodizhni subkul'tury // Spilka ukrayins'koyi molodi <http://www.cym.org/ua/content/subcult1.asp>
3. Baeva I. Psihologija molodjozhnoj subkul'tury: risk i perspektivy rosta / I. Baeva // Narodnoe obrozovanie. – 2010. – №2. – S. 248-254.
4. Ponyattya subkul'tury. Molodizhni subkul'tury [Elektronnyy resurs] // refine.org [sayt]. – Elektron. dani. – K., 2011. – Rezhym dostupu: <http://www.refine.org.ua/pageid-5286-1.html>.
5. Pavlishevs'ka L. V. Nefomaly: pohlyad na problemu / L.V. Pavlishevs'ka // Vykhovna robota v shkoli. – 2010. – №7. – S. 30-35.
6. Suvorova I.Ju. Vlijanie kul'tury na formirovanie neformal'nyhmolodezhnyh ob'edinenij / I. Ju. Suvorova // Praktichna psihologija ta social'na robota. – 2011. – №4. – s. 15 – 19.

Резюме. Стаття розкриває причини, побуждаючі подростка вступати в молодіжні субкультури с положительним или отрицательным направлением, а также как влияет субкультура на личность формирования подростков. Определяет характеристики молодежных субкультур и их роль в личности подростка, выясняет признаки субкультур, описывает формы поведения в субкультурном пространстве молодежных субкультур.

Ключевые слова: молодежная субкультура, сленг, символика, атрибутика, традиции.

Summary. The article reveals the reasons that motivate teens to engage youth subcultures with a positive or negative direction, and the effect on personality formation subculture teenagers. Specifies the characteristics of youth subcultures and their role in adolescent personality, finds signs of subcultures describes behaviors in space subcultural youth subcultures.

Key words: subculture, slang, symbols, attributes and traditions.

УДК 159.923.2

О.О. ПАЛИВОДА

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті розкрито зміст поняття «професійне становлення», проаналізовано існуючі у вітчизняній та зарубіжній психологічній літературі періодизації професійного становлення суб'єкта праці. Визначено рівні, складові та критерії професіогенезу майбутніх фахівців у процесі професійного навчання.

Ключові слова: професійне становлення, етапи професійного становлення, професійне навчання, критерії професійного становлення, професіогенез.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство, динамічність змін умов праці вимагає нової генерації фахівців. Адже випускник вишу, який має лише професійні знання, майже одразу стає неконкурентоспроможним в разі небажання та невміння працювати над собою, здійснювати самоосвіту, самовдосконалюватися у професії. Саме на професійне становлення такого фахівця, який націлений на постійну кропітку роботу на собою має спрямовуватися сучасна освіта. Важливим питанням в її організації є пошук можливостей забезпечення успішності професіогенезу майбутніх фахівців, врахування їх особистісних характеристик як суб'єктів професійної діяльності, особливо спрямованості й мотивів, індивідуально-психологічних особливостей, моральної й професійної культури.

Проблему професійного становлення досліджують в межах філософії, педагогіки, психології, соціології, економіки та права. В психології зазначену проблематику всебічно вивчали Н.Ю. Волянук, Е.Ф. Зеєр, Є.О. Клімов, Т.В. Кудрявцев, Л.М. Мітіна, В.І. Осьодло, Ю.П. Поварьонков, А.Т. Ростунов, О.Р. Фонарьов та ін. Дослідженням особливостей професійного становлення на етапі професійної підготовки присвячені роботи О.О. Горової, Т.М. Малкової, В.Ф. Орлова, О.В. Чуйко та ін.

Мета статті – виокремити та охарактеризувати психологічні аспекти професійного становлення особистості майбутнього фахівця у процесі навчання у вищому навчальному закладі.

Результати теоретичного дослідження. Як свідчить аналіз теоретичних та емпіричних досліджень вітчизняних і зарубіжних учених, феномен професійного становлення особистості є багатоаспектним, багатоплановим і надзвичайно складним. При цьому характерним є те, що його різні аспекти досліджуються